

Міністерство освіти і науки України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені
ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

**Навчально-науковий інститут бізнесу
і менеджменту**

**Кафедра організації виробництва
бізнесу і менеджменту**

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

**Методичні вказівки для практичних робіт та
самостійного вивчення дисципліни
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти денної та заочної форми навчання
спеціальності 281 "Публічне управління та
адміністрування"**

Харків
ХНТУСГ
2021

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені
ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва бізнесу і менеджменту

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Методичні вказівки для практичних робіт та
самостійного вивчення дисципліни
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти денної та заочної форми навчання
спеціальності 281 "Публічне управління та
адміністрування"

Затверджено рішенням
Науково-методичної Ради
ННІ БМ ХНТУСГ
Протокол № 5
від 26.01.2021р.

Харків
2021

УДК 351.08

Д12

Схвалено на засіданні кафедри організації виробництва,
бізнесу та менеджменту ХНТУСГ (протокол № 8 від
20.01.2021р.)

Державна служба: методичні вказівки для практичних робіт та самостійного вивчення дисципліни для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування" / Харків. нац. техн. у-т сіл. госп.-ва імені Петра Василенка; упоряд. Ю.М. Сагачко. - Харків: [б. в.], 2021. - 58 с.

Методичні вказівки з дисципліни "Державна служба" розроблено відповідно до навчальної програми. Видання включає організацію та планування самостійної роботи студентів

Видання призначене студентам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування"

Рецензенти:

ДУНАЄВ Ігор Володимирович, доктор наук з державного управління, професор кафедри економічної політики та менеджменту, Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

БУЛЬБА Володимир Григорович – д-р наук з державного управління, проф., декан факультету публічного управління та адміністрування Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Відповідальний за випуск професор Красноруцький О.О.

© Сагачко Ю.М., упорядкування, 2021

© ХНТУСГ, 2021

ПЕРЕДМОВА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, основним засобом опанування навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Мета самостійної роботи студентів — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми дисципліни “Державна служба” та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність. А також навчити студентів використовувати конституційні, законодавчі та нормативно-правові засади державної служби в професійній діяльності державного службовця, ознайомити їх із становленням та організацією державної служби, визначити загальні засади діяльності та статус державного службовця.

Завдання самостійної роботи студентів — засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань і творчих робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета “Державна служба”. Надання системних знань щодо необхідності та сутності основних напрямів розвитку державної служби як невід'ємної складової демократичної, правової, соціальної держави з соціальне орієнтованою економікою, громадянського суспільства.

Зміст самостійної роботи студента з дисципліни “Державна служба” визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни “Державна служба”: підручником, навчальними та методичними посібниками, методичними

матеріалами для самостійної роботи студентів, конспектом лекцій тощо.

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни “Державна служба” організовується з дотриманням низки вимог:

- обґрунтування необхідності завдань загалом і конкретного завдання зокрема;
- надання детальних методичних рекомендацій щодо виконання роботи;
- надання можливості студентам виконувати творчі роботи, які відповідають умовно-професійному рівню засвоєння знань, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань;
- підтримання постійного зворотного зв'язку зі студентами у процесі виконання самостійної роботи, що є чинником ефективності навчального середовища.

Перелік завдань для самостійної роботи, форми її організації та звітності, термін виконання та кількість балів, які можна отримати за виконання завдань, визначаються викладачем кафедри при розробці робочої навчальної програми дисципліни (розділ “Самостійна робота студентів”).

Студенти, які починають вивчати дисципліну “Державна служба”, повинні бути поінформовані викладачем про організацію самостійної роботи, її форми та види, терміни виконання, форми контролю та звітності, кількість балів за виконання завдань.

Організація та контроль процесу і змісту самостійної роботи та її результатів здійснюються викладачами кафедри.

Оцінки (бали), одержані студентами за виконання різних видів самостійної роботи, фіксуються викладачами і повинні бути доведені до відома студентів.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ "ДЕРЖАВНА СЛУЖБА"

№ п\п	Назва змістовного модуля і теми
	<i>Змістовий модуль 1. "Теорія, історія та правові основи державної служби"</i>
1	<i>Лекції:</i> Теоретичні основи державної служби
2	Методологічні основи державної служби
3	Історія державної служби: український контекст
4	Держава і державне управління
5	Керування державною службою в Україні
6	<i>Семінарські заняття:</i> Тема 1. Поняття та суть державної служби
7	Тема 2. Характеристика структурних елементів державної служби
8	Тема 3. Державна служба як соціальний інститут
9	Тема 4. Конституційно-правові засади державної служби
10	Тема 5. Правовий статус державного службовця
11	Тема 6. Державна кадрова політика та кадрове забезпечення державної служби
	<i>Змістовий модуль 2. «Кадрова політики та державна служба»</i>
12	<i>Лекції:</i> Державна служба та організаційно-правові інститути української держави
13	Статус державних службовців
14	Кар'єра і порядок проходження державної служби
15	Матеріальне та соціально-побутове забезпечення державних службовців
16	Етика державної служби
17	<i>Семінарські заняття:</i> Тема 7. Функціональний механізм проходження державної служби
18	Тема 8. Управління державною службою
19	Тема 9. Ефективність державної служби.

20	Тема 10. Напрями розвитку державної служби
21	Тема 11. Етика державного службовця
22	Тема 12. Зарубіжний досвід організації державної служби і його адаптація до умов національної економіки

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ з дисципліни "ДЕРЖАВНА СЛУЖБА"

Змістовий модуль 1. «Теорія, історія та правові основи державної служби»

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Державна служба: єдність науки, освіти та професійної діяльності. Цілі, завдання та функції державної служби. Основні принципи державної служби. Основні поняття та категорії теорії державної служби. Етимологія державної служби та її генеза. Концепції державної служби. Державна служба та бюрократія. Наукові умови виникнення теорії державної служби.

Теми рефератів

1. Сфера відносин державної служби.
2. Сучасна концепція розвитку цивілізації та державна служба.
3. Загальнолюдські цінності та цілі державної служби.
4. Професіоналізм і професіоналізація державної служби.
5. Внесок суспільних наук у розвиток теорії державної служби.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. У чому відмінність понять "робота" і "служба"?
2. Наведіть класифікацію функцій державної служби.
3. У чому сутність конституційних принципів державної

служби?.

4. Проведіть порівняльний аналіз принципів: професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі державних службовців..

5. У чому відмінність принципів правового і соціального захисту від принципів забезпечення правової та соціальної захищеності державних службовців

Тести

1. Відповідно до Закону України “Про державну службу” державна служба — це:

- а) діяльність у структурі державних організацій;
- б) професійна діяльність осіб, які обіймають посади в державних органах та їх апараті;
- в) професійна розумова діяльність в органах державної влади, на державних підприємствах і в державних установах

2. Однією з найважливіших функцій державної служби є:

- а) політична;
- б) надання адміністративних послуг;
- в) розробка нормативно-правового забезпечення державної служби.

3. Принципи державної служби можна класифікувати на:

- а) правові і політичні;
- б) конституційні та організаційно-функціональні;
- в) нормативні і функціональні

ТЕМА 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Загальні методологічні основи теорії державної служби.
Основи системного підходу в теорії державної служби.
Інституціональний підхід. Компаративні методи дослідження.
Діяльнісний, процесний та ситуативний підходи

Теми рефератів

1. Ознаки методологічної роботи.

2. Властивості державної служби як складної суспільної системи.
3. Структура і організація системи державної служби.
4. Класифікація правил за Д. Нортон у розрізі державної служби.
5. Складові порівняння: дескриптивна, критична, евристична і прогностична.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. У чому сутність методології науки?
2. Які рівні методологічних знань у спеціальній теорії державної служби і в чому їх сутність?
3. У чому сутність системної методології?
4. Як формується системоутворюючий фактор у суспільних системах?
5. У чому сутність процесного, ситуативного та діяльнісного підходів?

Тести

1. Методологія державної служби є:

- а) певним способом організації дослідження на основі використання конкретно визначеного арсеналу державотворчого процесу;
- б) спосіб, підхід, інструмент, яким користується певна наука для дослідження закономірностей і категорій;
- в) розглядає державну службу як цілісну, складно організовану систему, як саморегульований механізм.

2. Теорія системного підходу враховує сукупність аспектів, що визначають її сутність:

- а) 5;
- б) 10;
- в) 8.

3. Інститути - це:

- а) сукупність створених людьми формальних і неформальних правил, що являють собою обмеження для

суб'єктів суспільної системи, а також відповідних механізмів контролю за їх дотриманням і захисту;

б) системоутворюючі правила гри, що визначають контекст, в якому здійснюється діяльність;

в) контрактні відносини або структура управління, що об'єднує суб'єктів публічної сфери і що визначає спосіб їх кооперації і/ або конкуренції.

4. Компаративістика - це:

а) гносеологічна природа відносин протиріччя пов'язана із виявленням у порівнюваних подіях чи об'єктах взаємовиключних властивостей чи ознак;

б) загальна теорія порівняльних методів пізнання пропонує усвідомлене використання і розуміння гносеологічної сутності основних типів відносин, що наявні в проблемних об'єктах та процесах державної служби;

в) методологічний процес порівняння складається з кількох етапів, передусім, це вибір тих або інших явищ для їх зіставлення і визначається конкретними цілями дослідження і методологічними установками.

5. Який із підходів розпочинає управління з оцінки стану системи, виявлення можливих варіантів її розвитку, співвідношення їх з особливостями окремих груп:

а) процесний підхід;

б) ситуативний підхід;

в) діяльнісний підхід.

ТЕМА 3. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Феномен державної служби у світовій державотворчій практиці. Виникнення та організація служби на українських землях у період середньовіччя (XI-XVII ст.). Організація служби в добу Гетьманщини (XVII-XVIII ст.). Особливості служби державі в радянський період. Формування та становлення державної служби в період незалежності України (1991 р. - наш час).

Теми рефератів

1. Обґрунтуйте, в чому полягало значення адміністративної, військової, судової, релігійної реформ Володимира Великого для розвитку державної служби.

2. Визначте характерні риси етапів розвитку державної служби у 1991-2012 рр.

3. Порівняйте функції Головного управління державної служби та Національного агентства України з питань державної служби, знайдіть спільні та відмінні характеристики.

4. Порівняйте тексти Закону України "Про державну службу" 1993 р. та Закону України "Про державну службу" 2011 р. та виявіть положення, які в першому законі не були висвітлені. Охарактеризуйте спрямованість інновацій.

5. Порівняйте статуси чиновництва у Європі та США.

6. Як відбувався розвиток інституту державної служби у період гетьманства Павла Скоропадського?

7. Яка особливість формування інституту державної служби в країнах континентальної Європи?

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Які організаційно-правові рівні органів публічної влади діяли в Українській козацькій державі?

2. Що було зроблено для організації державної служби у період Центральної Ради? 3. Що таке інноваційний лаг?

4. На яких принципах була побудована радянська державна служба?

5. Коли вступив у дію перший український закон про державну службу?

6. Який державний орган визначено відповідальним за формування державної політики у сфері державної служби під час адміністративної реформи, розпочатої у 2010 р.?

7. Спробуйте розібратися в тому, яку роль серед соціальної еліти Гетьманщини відігравали бунчукові, військові та значкові товариші.

8. Побудуйте порівняльну таблицю владних повноважень органів влади та управління, організації державної служби: УНР, Української держави та ЗУНР.

Тести

1. Інноваційна діяльність - це:

а) діяльність, спрямована на створення і використання результатів наукових досліджень та розробок;

б) діяльність, спрямована на створення, використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг;

в) діяльність, спрямована на розроблення і випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

2. Які з наведених нижче конкурентних переваг відносять до переваг високого рангу?

а) доступність джерел сировини;

б) наявність патентів чи ліцензій;

в) отримання тимчасових податкових пільг;

г) висококваліфікований персонал;

г) наявність дешевої робочої сили;

д) правильні всі наведені вище відповіді, крім г);

е) правильні відповіді б) і г).

3. Матеріалізований результат науково-технічної та інноваційної діяльності, що відкриває для споживача нові сфери задоволення потреб - це:

а) пробний маркетинг;

б) продуктова інновація;

в) відкриття;

г) процесні інновації.

4. Удосконалення існуючих бізнес-процесів з метою реалізації поліпшувальних інноваційних змін може здійснюватися шляхом?

а) бенчмаркінг;

б) коучінг;

в) брендинг;

г) трансфер.

5.Сфера інноваційної діяльності охоплює:

- а) ринок інновацій;
- б) ринок новацій;
- в) ринок інвестицій;
- г) інноваційну інфраструктуру;
- д) всі наведені відповіді правильні;
- е) неправильна відповідь а).

ТЕМА 4. ДЕРЖАВА І ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Держава. Державна влада. Устрій та форми держав. Правова держава і громадянське суспільство: розвиток ідеї та сучасність. Сутність та принципи державного управління. Функції державного управління.

Теми рефератів

1. Державна політика і громадянське суспільство..
2. Поняття і види функцій державного управління.
3. Форми правового регулювання державного управління та державної служби
4. Філософія державного управління
5. Принципи державного управління
6. Співвідношення понять «державна влада» та «державне управління».
7. Зміст принципу реалізації влади трьома відносно незалежними гілками та загальна характеристика системи стримувань і противаг.
8. Державна влада як атрибут державно-владного механізму.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Дайте визначення державної влади.
2. Які форми адміністративно-територіального устрою держав ви знаєте?
3. Назвіть основні форми політико-правових режимів.

4. Які організаційно-керівні форми правління ви знаєте?
5. Які принципи державного управління ви знаєте?
6. Назвіть основні групи функцій державного управління.
7. Що може бути рушійною силою суспільного прогресу?
8. Який взаємозв'язок є між свободою та рівністю в суспільстві?
9. Чим пояснюється посилення взаємозв'язку між політичною владою та управлінням у сучасних умовах?

Тести

1. За формою територіального державного устрою розрізняють:

- а) унітарні, федеративні, регіональні, конфедеративні держави;
- б) монархія і республіка;
- в) деспотична (антидемократична) і державно-правова (демократичні) держави.

2. Які основні моделі сучасного суспільства розрізняють:

- а) унітарні, федеративні, регіональні, конфедеративні;
- б) комунітарну, ліберальну, лібертарну;
- в) ліберальні, тоталітарні, змішані.

3. Принципи державного управління включають:

- а) системні, структурні, адаптивні та спеціалізовані принципи;
- б) зворотного зв'язку, достатності інформації, чіткого поділу управлінської праці;
- в) структурні, адаптивні, ліберальні.

4. Визначте на які групи поділені головні функції державного управління:

- а) загальні, спеціальні, внутрішні, зовнішні;
- б) функції верховної влади, економічні, соціальні, освітні, культурні;
- в) економічні, соціальні, внутрішні, зовнішні.

ТЕМА 5. КЕРУВАННЯ ДЕРЖАВНОЮ СЛУЖБОЮ В УКРАЇНІ

Гілки державної влади та поділ повноважень між ними. Державний устрій України. Влада. Її структура і правові джерела. Виконавча гілка влади як складова системи державного управління в Україні. Система центральних органів виконавчої влади. регіональні та місцеві органи виконавчої влади. Виконавчі органи місцевих рад. Управління державною службою.

Теми рефератів

1. Конституційне закріплення принципу поділу державної влади, як фундамент формування системи політико-правової взаємодії органів державної влади.
2. Структура та компетенція апарату центральних органів виконавчої влади.
3. Відповідальність центральних органів виконавчої влади, їх посадових осіб.
4. Організація роботи виконавчих органів місцевого самоврядування.
5. Громадянське суспільство і влада

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Навіщо потрібен поділ повноважень між гілками влади?
2. Охарактеризуйте структуру державної влади, створеної в Україні?
3. До якої гілки влади належить Президент України?
4. До якої гілки влади належить прокуратура?
5. До якої гілки влади належить НБУ?
6. Який порядок формування Конституційного Суду України?
7. Назвіть види судів загальної юрисдикції в Україні.
8. Який порядок формування судів загальної юрисдикції в Україні.

9. Які органи входять до системи виконавчої влади?
10. Який порядок формування Кабінету Міністрів?
11. Що таке центральні органи виконавчої влади?
12. Що таке регіональні органи виконавчої влади?
13. Що таке місцеві органи виконавчої влади?
14. Яка відмінність між адміністративно-територіальними та галузево-територіальними органами виконавчої влади?
15. Чи є виконавчі органи місцевих рад місцевими органами виконавчої влади?
16. Які складові управління державною службою в Україні?
17. Який орган виконавчої влади здійснює управління державною службою? Назвіть статус цього органу та його основні функції.
18. Яку структуру має Головдержслужба?
19. Які територіальні підрозділи має Головдержслужба?

Тести

- 1. До якої гілки влади належить Президент України:**
  - а) законодавча;
  - в) судова.
- 2. В українській державі законодавчо закріплено дві основні форми здійснення влади:**
  - а) безпосередня і опосередкована;
  - б) законодавча і виконавча;
  - в) опосередкована і змішана.
- 3. Під терміном "Виконавча влада" розуміємо:**
  - а) система державних органів, що пов'язані між собою спільними принципами, єдністю кінцевих цілей та взаємодією;
  - б) організований колектив, частина державного апарату, що має певну владну компетенцію;
  - в) сукупність державних органів та установ, які здійснюють владно-політичні та владно-управлінські функції.
- 4. Чи є виконавчі органи місцевих рад державними**

органами виконавчої влади:

- а) так;
- б) ні;
- в) частково.

5. Який орган виконавчої влади здійснює управління державною службою:

- б) Президент України;
- в) Верховна Рада України.

Семінарські заняття:

Семінарські заняття №1

Поняття та суть державної служби

1. Державна служба України у системі державного управління.
2. Актуальність дисципліни “Державна служба”.
3. Структура теорії державної служби.
4. Наукові умови виникнення дисципліни державна служба.
5. Основні концепції бюрократії.
6. Сучасні тенденції розвитку державної служби.
7. Методологія державної служби.

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення даної теми слід розпочати із визначення місця державної служби в системі державного управління та системі суспільних наук. Після цього необхідно з’ясувати: актуальність вивчення функціонування державної служби в рамках окремої дисципліни, конституційно-політичне значення професійного кадрового корпусу державної служби в системі державного управління та проведення адміністративної реформи, правовий засіб формування державного апарату, формування соціально-правового інституту державної служби.

Далі необхідно перейти до вивчення складових теорії державної служби, а саме зрозуміти філософські засади

функціонування державної служби, понятійний апарат, концептуальні ідеї розвитку державної служби, сутнісні протиріччя та зв'язки, рівні та обмеження державної служби.

Далі потрібно ознайомитися з основними концепціями бюрократії, що лежать в основі побудови державної служби: концепцією В.Вебера, К. Маркса, “імперською моделлю” організації діяльності державної служби.

Завершити вивчення теми потрібно зосередившись на сучасних тенденціях розвитку державної служби, з'ясувавши суть “нового менеджеризму”, соціального партнерства, деконцентрації, делегуванні повноважень, скорочення функцій та штатів; маркетинга традиційних функцій управління та структур державної служби.

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12]

Семінарські заняття № 2

Характеристика структурних елементів державної служби

1. Предмет і завдання навчальної дисципліни “Державна служба.
2. Методи та джерела вивчення дисципліни.
3. Цілі, завдання, функції державної служби.
4. Характеристика принципів державної служби.
5. Основні категорії і поняття державної служби.

Методичні вказівки до вивчення теми

Засвоєння даної теми слід розпочати із предмету та завдань навчальної дисципліни “Державна служба, далі перейти до методів вивчення дисципліни: імперативного та диспозитивного, історичного, структурно-функціонального, соціологічного, статистичного, порівняльного методів, моделювання, методів системного аналізу, ситуаційного підходу, після цього - до джерел вивчення дисципліни: Конституції та законів України, Указів Президента України та нормативних актів КМУ; наукових, періодичних,

методичних та інших літературних джерел, які забезпечують виконання завдань і функцій держави, формування державно-службових відносин, фахових, процесуальних і матеріальних правовідносин, методів правового, соціального та економічного регулювання правовідносин.

Вивчення теми слід продовжити, зосередившись на цілях, завданнях та функціях державної служби. Забезпечення стабільності в політичній та соціально-економічній сферах; підготовки проектів та виконання рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування; здійснення функціонального управління в соціально-економічній та культурній сферах. Завданнях державної служби: охороні конституційного устрою; забезпеченні прав і законних інтересів громадян; забезпеченні ефективного механізму функціонування держави та державного апарату; створенні та забезпеченні умов для розвитку громадянського суспільства; забезпеченні політичного і соціального партнерства; комплектуванні органів державної влади та місцевого самоврядування висококваліфікованими фахівцями; створенні соціальних, правових, матеріальних інформаційних та інших умов для ефективного функціонування інститутів держави. Функціях державної служби: проведенні державної кадрової політики; розробці нормативно-правового забезпечення; плануванні та прогнозуванні розвитку державної служби; аналізі стану та ефективності розвитку державної служби в органах державної влади та місцевого самоврядування; запровадженні сучасних типових схем управління та інших.

Далі необхідно перейти до вивчення суті і значення принципів державної служби, зрозуміти обумовленість принципів державної служби принципами державного устрою, державного управління, державного апарату. Зрозуміти суть конституційних, законодавчих, організаційно-функціональних принципів функціонування державної служби. Опрацювання теми слід завершити основними

поняттями та категоріями, якими оперує державна служба, що висвітлені в Законі України “Про державну службу”.

Завдання:

1. Вам необхідно визначити чи поширено Закон України "Про державну службу" на:

- обласні управління меліорації та водного господарства й басейнові водогосподарські об'єднання;
- Державну комісію України щодо запасів корисних копалин при Держкомгеології України та їх територіальні органи;
- апарат Президії НАН України, українські академії аграрних, педагогічних, медичних наук та правової академії;
- квартирні управління виконкомів відповідних рад народних депутатів, які перебувають на госпрозрахунку;
- центри інформації населення з питань ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

2. Виходячи з Закону України "Про державну службу", вам необхідно обґрунтувати, чому не зараховано до категорії державних службовців працівників централізованих бухгалтерій при виконкомах сільських і селищних Рад народних депутатів?

Відповідь обґрунтуйте.

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12]

Семінарські заняття № 3.

Державна служба як соціальний інститут

1. Соціальна обумовленість виникнення інституту державної служби

2. Суть і особливості державної служби як соціального інституту.

3. Інституціональний характер державної служби.

4. Характеристика видів державної служби: публічна, цивільна, мілітаризована державна служба.

5. Державна служба в центральних та місцевих органах виконавчої влади.
6. Державна служба в органах законодавчої влади.
7. Особливості проходження державної служби в органах місцевого самоврядування.
8. Державна військова служба.
9. Державна служба в органах прокуратури.
10. Державна служба в органах юстиції.
11. Державна служба в системі судів.
12. Державна служба в органах покарання.
13. Державна служба в органах внутрішніх справ.
14. Державна служба в органах податкової адміністрації та міліції.
15. Державна служба в органах митного контролю.
16. Державна дипломатична служба.
17. Державна служба в наукових установах.
18. Державна служба в інших установах та організаціях.

Методичні вказівки до вивчення теми

При вивченні даної теми слухачі повинні звернути увагу на соціальну обумовленість виникнення державної служби. В зв'язку з цим потрібно визначити місце державної служби серед інших соціальних інститутів і зрозуміти державно-правовий, соціально-організаційний, соціально-економічний, соціально-культурний аспекти функціонування даного інституту в системі державного управління. Далі слухачі повинні засвоїти особливості державної служби як окремої сфери професійної діяльності, як об'єднуючої ланки між державною і її громадянами, як дзеркала суспільних зв'язків і відносин, як етичної системи, яка виступає носієм відповідних моральних цінностей.

Особливу увагу при цьому слід звернути на функції соціальної організації, соціальної комунікації, соціальної інформації, контролю, виховання, регулювання, які покладені на державну службу як соціальний інститут а також на соціальні механізми формування нової системи державної

служби. Після цього слухачі повинні засвоїти види державної служби – публічну, цивільну, мілітаризовану. А далі необхідно перейти до вивчення особливостей проходження спеціалізованих видів державної служби, при цьому потрібно характеризувати проходження державної служби в органах державної влади та місцевого самоврядування, в апараті судів, в апараті органів внутрішніх справ, в органах податкової інспекції та міліції, в апараті органів митного контролю, дипломатичну службу, в апараті органів прокуратури і т.д. через визначення суті даного виду державної служби, класифікації посад, порядку віднесення посад до відповідних категорій, порядку присвоєння рангів державним службовцям.

Питання щодо видів державної служби можна підготувати у вигляді рефератів, в яких слухачі зможуть більш детальну увагу приділити особливостям проходження конкретного виду державної служби.

Завдання:

1. Відповідно до Закону України "Про державну службу", "Про службу в органах місцевого самоврядування", вам необхідно визначити та обґрунтувати чи належать до категорії державних службовців керівні працівники та спеціалісти міських державних архівів, архівних відділів райвиконкомів, а також завідувач архівів та архіваріуси державних органів?

2. Чи поширено дію Закону України "Про державну службу" на районні підприємства (лікарні) ветеринарної медицини і, зокрема, на керівників цих підприємств?

3. Обґрунтувати, чому працівників управлінь (відділів) капітального будівництва міськвиконкомів не зараховано до категорії державних службовців?

4. На яких працівників органів виконання покарань поширено дію Закону України "Про державну службу"? Обґрунтуйте відповіді.

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12]

Семінарські заняття № 4. **Конституційно-правові засади державної служби**

1. Державна служба як державно-правовий інститут.
2. Конституційні положення щодо формування державно-службових відносин.
3. Законодавче забезпечення функціонування державної служби.
4. Нормативно-правові акти Президента та Кабінету Міністрів України, що регламентують функціонування державної служби в Україні.

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення теми слід розпочати із структури правового інституту державної служби, адміністративно-правового режиму державної служби. Далі необхідно перейти до основних правових документів, які регламентують функціонування державної служби. По-перше, це міжнародно-правові документи, які торкаються питань державної служби: Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 року; Кодекс поведінки посадових осіб по підтриманню правопорядку, прийнятий на 34-ій сесії Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979 року; Конвенція МОП про дискримінацію 1958 р. По-друге, це Конституція України, яка визначає установчу, організаційну, юридичну, ідеологічну основи функціонування державної служби. По-третє, необхідно проаналізувати зміст Закону України “Про державну службу” та законів та кодексів, що фіксують норми різних галузей права, що визначають функціонування державної служби (конституційного, адміністративного, міжнародного, трудового, публічного, кримінального права)

Завдання:

1. Назвати ознаки державного службовця та, урахувавши їх визначити, хто з названих працівників не є такими: оператор ЕОМ; поштар; головний диспетчер та диспетчер цеху підприємства, економіст зі збуту підприємства; завідувач канцелярією міністерства; інспектор внутрішніх справ; юрисконсульт міністерства; судовий виконавець; провідник; стенографістка; архіваріус; кресляр.

3. Державного службовця було переведено на посаду нижчої категорії. За рішенням керівника йому було присвоєно нижчий ранг відповідної категорії. Державний службовець із цим рішенням не згодний. Визначити правомірність дій керівника.

Література: [1, 2, 3, 4, 6, 13, 14, 15, 16, 17, 18]

Семінарські заняття № 5.

Правовий статус державного службовця

1. Поняття державного службовця. Характеристика державно-службових відносин.

2. Поняття правового статусу, кар'єри, посади державного службовця.

3. Класифікація посад державних службовців.

4. Права та обов'язки державних службовців. Регламентування посадових обов'язків.

5. Обмеження державних службовців, пов'язані із перебуванням на державній службі.

6. Стимулювання діяльності державних службовців.

7. Відповідальність державних службовців.

8. Механізм проведення службового розслідування.

Методичні вказівки до вивчення теми

Опрацювання теми слід розпочати із визначення змісту терміну “державного службовця” з державно-правової, адміністративно-правової, кримінально – правової точок зору. Далі необхідно перейти на розгляд понять: правового статусу,

який передбачає вивчення прав, свобод, обов'язків, обмежень, заохочень, заходів відповідальності, що встановлюються законодавством і гарантуються державою; ділової кар'єри, посади державного службовця, особливу увагу при цьому слід приділити ознакам посадової особи та організаційно-розпорядчим, консультативно-дорадчим функціям посадових осіб, які виділяють їх з поміж інших державних службовців. Далі необхідно вивчити основні види посад державних службовців, передбачені законодавчою практикою: політико-державного, координаційно-забезпечуючого, адміністративно-державного, адміністративно-територіального, адміністративно-представницького рівнів.

А також розглянути типи посад в органах державної влади та місцевого самоврядування: державні посади, патронатні посади, адміністративні посади, посади технічного та обслуговуючого персоналу. Слухачам необхідно звернути увагу на сучасні вимоги, що ставляться до державних службовців, та суті державно-службових відносин: державно-правових, службово-трудова, відносин довіри, служби та відданості. При вивченні службово-трудова відносин слухачі звертають увагу на два елементи: трудовий договір та акт призначення на посаду.

Після цього необхідно з'ясувати основні права та обов'язки державних службовців і засвоїти методи їх регламентування за допомогою посадової інструкції, контрактів, положень про структурний підрозділ, спеціальних інструкцій та правил поведінки, планів та графіків виконання робіт, разових термінових завдань керівника. Права державних службовців рекомендується розглядати у вигляді чотирьох груп; права, які забезпечують усвідомлення державним службовцем його правового статусу та його правовий захист; права, пов'язані із виконанням державним службовцем своїх обов'язків; права, пов'язані із активізацією державним службовцем власної посадової діяльності; спеціальні права та обов'язки.

Далі потрібно перейти до обмежень, які пов'язані із перебуванням на державній службі і зводяться до заборони: брати участь у діях, що суперечать національним інтересам України; використовувати службове становище в корисних цілях; проявляти бюрократизм, відомчість і мстивість; займатися підприємницькою діяльністю безпосередньо чи через посередників, або бути повіреним у справах третіх осіб у справах державного органу, а також використовувати роботу на правах сумісництва (крім наукової, викладацької, творчої, медичної практики); приймати подарунки чи послуги у зв'язку із своєю службовою діяльністю.

Опрацювання теми завершують стимулюванням діяльності державних службовців, яке включає: пільги; загальні та спеціальні міри заохочення; міри відповідальності (кримінальну, дисциплінарну, адміністративну, матеріальну). При вивченні відповідальності державних службовців необхідно особливу увагу звернути на положеннях Кримінального кодексу, Закону України "Про боротьбу з корупцією" та Порядку проведення службового розслідування.

Завдання:

1. Визначити, які з названих характеристик державного службовця підпадають під поняття "посада": начальник відділу кадрів; державний радник юстиції третього класу; майор; депутат; консультант фірми; професор кафедри права; слідчий; народний суддя; кандидат технічних наук; командир полку; прокурор області; інженер заводу. Дайте визначення поняттю "посада" як обов'язкової ознаки державного службовця.

2. За несвоєчасне подання державним службовцем відомостей щодо його доходів та зобов'язань фінансового характеру керівником підрозділу було ухвалено рішення про звільнення. Проаналізуйте правомірність цього рішення.

3. Керівником підрозділу до складу державних службовців, які проходять атестацію, було включено молодих

спеціалістів, що пройшли підготовку за спеціальностями, професійно спрямованими для державної служби, а також службовців патронатної служби.

Охарактеризуйте правомірність дій керівника.

4. Із призначенням керівника обласної державної аміні стації було звільнено як працівників патронатної служби, так і працівників деяких управлінь і відомств.

Охарактеризуйте правомірність дій.

Література: [1, 2, 3, 6, 14, 15, 16, 17, 18]

Семінарські заняття № 6.

Державна кадрова політика та кадрове забезпечення державної служби

1. Поняття, цілі, суб'єкти, об'єкти державної кадрової політики.

2. Засоби реалізації державної кадрової політики.

3. Планування кадрового забезпечення державної служби.

4. Механізм добору та розстановки кадрів в системі державної служби.

5. Формування кадрового резерву для державних службовців.

6.6. Механізм атестації державних службовців.

7. Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та керівників державних підприємств, установ, організацій.

8. Робота з кадрами в центральних та місцевих органах влади та місцевого самоврядування.

Методичні вказівки до вивчення теми

Опрацювання матеріалу слід розпочати із визначення змісту державної кадрової політики, цілей, завдань, пріоритетів, суб'єктів та суті кадрового забезпечення державної служби, основними елементами якого є

формування кадрового резерву; проведення підвищення кваліфікації державних службовців; розробки практичних рекомендацій, інформаційного, інструктивного матеріалів, що сприяють вдосконаленню роботи з кадрами в системі державної служби. Вивчення кадрової політики рекомендується проводити в розрізі основних складових: забезпечення добору і розстановки кадрів, планування персоналу, підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації персоналу, формування кадрового резерву, стажування, кадрового контролю (механізм атестації), соціального забезпечення, інформаційного та комунікаційного забезпечення.

Далі слухачам рекомендується ознайомитися із змістом Комплексної програми підготовки державних службовців, яка затверджена Указом Президента України від 14 листопада 2000 року, основну увагу при цьому слід приділити концептуальним засадам вдосконалення підготовки державних службовців. Після цього необхідно перейти до вивчення механізму добору кадрів для державної служби, при цьому увагу слід акцентувати на таких факторах: критеріях добору (фахова освіта, досвід роботи, професійно-кваліфікаційні вимоги, вік, мотивація, особисті якості); механізмі добору (конкурс, стажування, іспит, атестація, оцінка, рекомендація, спеціальні перевірки); інститутах добору для державних службовців I-III категорій це Координаційна рада державної служби при Президентові України та Інститут кадрових експертів; для державних службовців IV-VII категорій – кадрові 18 служби та конкурсні комісії органів державної влади та місцевого самоврядування.

Далі слухачі ознайомлюються з механізмом розстановки кадрів, який включає призначення на посаду (за конкурсом, за результатами стажування, за поданням, погодженням); формування резерву (підготовка до призначення, навчання кадрів); переміщення або ротацію (вертикальну чи горизонтальну). При вивченні даного питання слухачам

необхідно звернути увагу на механізми формування кадрового резерву, проведення атестації та на систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців.

Завершення вивчення теми рекомендується на питанні роботи з кадрами в центральних та місцевих органах влади та місцевого самоврядування, при цьому більш детально увага звертається на роботу кадрових служб.

Завдання:

1. У ході формування кадрів для державної служби запропоновано такі підходи до відбору кадрів:

- на конкурсній основі;
- із випробувальним терміном роботи;
- шляхом стажування; із використанням відповідної характеристики;
- за рішенням керівника.

Визначити, які із наведених методів відбору кадрів відповідають організаційно-функціональним принципам державної служби.

2. Перед працівниками відділу кадрового забезпечення державної служби виникло питання, із якого моменту прийняття на державну службу виникають службові відносини:

- прийняття присяги державним службовцем;
- подання заяви на конкурс для вступу на державну службу;
- видання наказу про зарахування на посаду державного службовця.

Обґрунтуйте правильну відповідь.

Література: [1, 2, 19-55]

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ № 2

«КАДРОВА ПОЛІТИКИ ТА ДЕРЖАВНА СЛУЖБА»

Лекції

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ІНСТИТУТИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Правові джерела державної служби. Система державної служби. Принципи державної служби. Мета, характеристики та функції державної служби. Методи управління державною службою.

Теми рефератів

1. Правове регулювання проходження державної служби в Україні в умовах адміністративної реформи.
2. Система державної служби: стан та перспективи.
3. Види державної служби: теоретична полеміка.
4. Особливості вдосконалення управління державною службою в умовах розвитку демократичного суспільства.
5. Сучасні вимоги до управління якістю державної служби з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Які основні інститути української держави об'єднані в державній службі?
2. Що таке правові джерела державної служби?
3. Які основні правові джерела державної служби в Україні ви знаєте?
4. Які основні складові системи державної служби ви знаєте?
5. Що таке принципи державної служби?
6. Назвіть вісім перших законодавчо закріплених в Україні принципів державної служби.
7. Дайте назви трьох груп базових принципів держ-служби. На що вони спрямовані?
8. У чому полягає мета державної служби?

9. Які завдання державної служби ви знаєте?
10. У чому полягають цілі державної служби?
11. Які функції виконує державна служба в Україні?
12. Які методи управління державною службою ви знаєте?

Тести

1. Правові джерела державної служби в Україні — це:

- а) принципи, правила та норми, закріплені в нормативно-правових актах, які регулюють правовідносини в галузі державної служби;
- б) нормативно-правові акти, які безпосередньо регулюють діяльність державних службовців;
- в) правові норми, які утворюють правовий інститут державної служби.

2. Які складові система державної служби є зайвими:

- а) інституційні структури
- б) процесуальні та процедурні норми;
- в) правові акти.

3. Вкажіть методи управління державною службою:

- а) соціально-психологічні;
- б) графічні;
- в) математичні.

ТЕМА 7. СТАТУС ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Сутність правового поняття "державний службовець". Типи посад державних службовців. Класифікація адміністративних посад державної служби та рангів державних службовців. Правовий статус державного службовця. Юридична відповідальність державних службовців. Порядок проведення службового розслідування.

Теми рефератів

1. Права та обов'язки державних службовців.

2. Проблемні питання класифікації посад державних службовців: зарубіжна та вітчизняна практика.

3. Відповідальність за порушення законодавства про державну службу.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Що таке посада? Яке її місце в системі державних органів?

2. Розкрийте термін “посадова особа”.

3. Що означає термін “службова особа”?

4. Хто такий державний службовець?

5. Які типи посад ви знаєте?

6. Як класифікуються адміністративні посади?

7. Назвіть політичні посади, які ви знаєте.

8. Які посади належать до патронатних?

9. У чому полягає відмінність між категоріями посад та рангами державних службовців?

10. Який ранг державного службовця найвищий?

11. Чим визначається правовий статус державних службовців?

12. Які обов’язки покладено на державних службовців?

13. Які права мають державні службовці?

14. Назвіть обмеження, пов’язані з прийняттям на державну службу та її проходженням.

15. Які види та форми юридичної відповідальності державних службовців ви знаєте?

16. Назвіть особливості дисциплінарних стягнень для державних службовців.

17. Який порядок проведення службових розслідувань стосовно державних службовців?

Тести

1. Відповідно до Закону України “Про державну службу” посадовими особами є:

а) державні службовці, які є представниками влади;

г) керівники та заступники керівників державних

органів та їх апаратів, інші державні службовці, на яких покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій;

д) державні службовці, які мають право здійснювати деякі владні повноваження та видавати нормативні акти.

2. Зазначте, кого з перелічених працівників можна зарахувати до державних службовців:

а) оператор ЕОМ;

б) головний диспетчер підприємства;

в) завідуючий канцелярією місцевої державної адміністрації

3. Відповідно до Закону України “Про державну службу” підставами порушення порядку декларування доходів, які ведуть до припинення державної служби, є:

а) несвоєчасне подання державним службовцем відомостей про його доходи та зобов’язання фінансового характеру;

б) неподання відомостей про доходи та зобов’язання фінансового характеру;

в) неподання або подання державним службовцем неправдивих відомостей про його доходи та зобов’язання фінансового характеру, в тому числі й за кордоном, про себе і членів своєї сім’ї.

4. До державних службовців, крім дисциплінарних стягнень, передбачених КЗпП, можуть застосовуватися такі заходи дисциплінарного впливу:

а) попередження про неповну службу відповідальність;

б) відставка;

в) затримка у присвоєнні чергового рангу на 2 роки.

5. Відсторонення від виконання повноважень за посадою провадиться за умов:

а) порушення державним службовцем етики поведінки;

б) систематичне порушення дисципліни;

в) невиконання службових обов’язків.

ТЕМА 8. КАР'ЄРА І ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Службова кар'єра. Прийняття на державну службу. Проходження державної служби. Кадрове забезпечення державної служби. Припинення державної служби.

Теми рефератів.

1. Державна служба та кар'єрні можливості.
2. Законодавче забезпечення державної кадрової політики у сфері державної служби України.
3. Припинення державної служби окремих державних службовців, які перебувають поза штатом державного органу, після завершення визначеного граничного строку.
4. Порядок прийняття на державну службу.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Що таке службова кар'єра державного службовця?
2. Які складові включає кар'єра державного службовця?
3. Який порядок прийняття на державну службу?
4. У чому полягають особливості відбору та прийняття залежно від типу та категорії посади?
5. Які особливості має призначення на посади політичного типу?
6. Які особливості має призначення на посади адміністративного типу?
7. Які особливості має призначення на посади патронатного типу?
8. Що вам відомо про порядок проведення конкурсу для відбору та прийняття на державну службу?
9. У чому полягає стажування на посаду державного службовця?
10. Які є види просування по службі?
11. У чому полягають особливості роботи працівників патронатної служби?
12. У чому полягають особливості роботи державних

службовців за сумісництвом?

13. Що таке кадрова політика?

14. Які форми кадрової роботи ви знаєте?

15. Як здійснюються навчання та підвищення кваліфікації державних службовців?

16. Що входить до системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців?

17. Назвіть загальні та додаткові підстави припинення державної служби.

18. У чому полягають особливості порядку припинення державної служби за додатковими підставами?

19. Що таке відставка з державної служби?

20. Чи може зміна керівника державного органу бути підставою для звільнення державного службовця з посади?

Тести

1. Під службовою кар'єрою державного службовця розуміють:

а) сукупність елементів, яка включає вступ на державну службу, її проходження, розвиток професіоналізму, збільшення обсягу прав, обов'язків та відповідальності, підвищення рангу і просування в посадах;

б) сукупність елементів, яка включає вступ на державну службу, її проходження;

в) сукупність елементів, яка включає вступ на державну службу і просування в посадах.

2. Ранги державних службовців присвоюються особам, які приймаються на посади з випробуванням:

а) при прийнятті на державну службу;

б) після проходження державним службовцем випробувального терміну;

в) після прийняття присяги державного службовця.

3. Під поняттям “просування по службі” розуміють:

а) обіймання вищої посади або присвоєння державному службовцю вищого рангу;

б) перехід на роботу з районних до центральних

державних органів;

в) присвоєння вищого рангу.

4. Згідно із законодавством, просування по службі державного службовця може здійснюватися за рішенням керівника без конкурсного відбору у випадках:

а) коли державного службовця зараховано до кадрового резерву;

б) коли державний службовець припинив державну службу у зв'язку з відставкою;

в) коли ці особи є випускники УАДУ та працюють у державному органі, який направив їх на навчання.

5. Підставами для відставки державного службовця є:

а) зміна керівників або складу державного органу;

б) скоєння надзвичайних дій підлеглими;

в) стан здоров'я, що перешкоджає виконанню службових повноважень.

ТЕМА 9. МАТЕРІАЛЬНЕ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Сутність і напрями матеріального та соціально-побутового забезпечення державних службовців. Оплата праці державних службовців. Пенсійне забезпечення державних службовців.

Теми рефератів.

1. Оплата праці державних службовців.

2. Заохочення державних службовців за сумлінну працю.

3. Щорічні та додаткові відпустки державних службовців.

4. Соціально-побутове забезпечення державних службовців.

5. Пенсійне забезпечення і грошова допомога державним службовцям.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Які види матеріального забезпечення гарантовані державних службовцям?
2. З чого складається заробітна плата державного службовця?
3. Перерахуйте види заохочень державних службовців?
4. Необхідні умови для призначення пенсії державного службовця?

Тести.

1. Державним службовцям, які мають стаж роботи в державних органах понад 10 років, надається додаткова оплачувана відпустка тривалістю:

- а) до 10 календарних днів;
- б) до 15 календарних днів;
- в) до 7 календарних днів.

2. Які складові заробітної плати державного службовця?

а) посадовий оклад, доплата за ранг, надбавка за особливі умови державної служби та вислугу років, премія за результати роботи державного службовця;

б) посадовий оклад, надбавка за вислугу років та ранг державного службовця, виплата за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків тимчасово відсутнього державного службовця та у зв'язку з виконанням обов'язків за вакантною посадою, премія (у разі встановлення);

в) посадовий оклад, премія, доплата за ранги, надбавка за вислугу років на державній службі та високі досягнення у праці, виконання особливо важливої роботи, доплата за виконання обов'язків тимчасово відсутніх працівників, матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань.

3. Зазначте, чи мають право на пенсійне забезпечення відповідно до Закону України “Про державну службу” особи, які досягли пільгового пенсійного віку:

а) так, таке право мають особи, які досягли встановленого законодавством України пільгового пенсійного віку;

б) вказане право настає лише при досягненні загальновстановленого віку.

ТЕМА 10. ЕТИКА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Мораль і етика. Їх сутність і співвідношення. Етика державного управління і етична культура державних службовців. Естетична культура державних службовців.

Теми рефератів

1. Довіра до державної влади та легітимність державно-управлінської діяльності

2. Місія та цінності державно-управлінської діяльності: моральні смисли.

3. Основні етичні принципи державного управління.

4. Професіоналізм як моральна якість державного управління.

5. Взаємодія між керівником і підлеглими: етичні аспекти.

6. Умови підтримки державного управління та координуючі органи як складові управління етичною роботою.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Дайте визначення мораль?

2. Назвіть основні складові моралі?

3. Дайте визначення етики?

4. У чому полягає відмінність між мораллю і етикою?

5. Що таке професійна культура державного службовця?

6. Які складові професійної культури державного службовця ви знаєте?

7. Назвіть основні етичні принципи державної служби?

8. Що таке етична культура державного службовця?

9. Що таке естетична культура державного службовця?
10. У чому полягає діловий етикет державного службовця?

Тести.

1. Філософська наука, яка з'ясовує її місце в системі суспільних відносин, аналізує її джерела, природу, характер та структуру, досліджує моральні категорії - це визначення:

- а) моралі;
- б) етики;
- в) естетики.

2. Визначені Законом України “Про державну службу” етичні вимоги до державних службовців передбачають:

- а) сумлінне виконання своїх службових обов'язків;
- б) проведення агітації на підтримку політичних партій та рухів за місцем роботи державного службовця;
- в) шанобливе ставлення до громадян, керівників і співробітників, дотримання високої культури спілкування.

3. Знання правил зовнішньої гармонії та їх практична реалізація для ефективного виконання завдань державної служби - це:

- а) естетична культура;
- б) моральна культура;
- в) етика державного управління.

Семінарські заняття № 7

Функціональний механізм проходження державної служби.

- 1 Вступ на державну службу. Присяга державного службовця.
2. Поняття та суть просування державного службовця по державній службі.

3. Способи заміщення посад в системі державної служби.
4. Прийняття на державну службу на конкурсній основі.
5. Прийняття на посади державних службовців поза конкурсом.
6. Призначення на посади патронатної служби.
7. Стажування та просування по службі державного службовця, який зарахований до кадрового резерву.
8. Випробування при прийнятті на державну службу.
9. Призначення на посади керівників центральних та місцевих органів виконавчої влади.
10. Особливості оплати праці, гарантії та заохочення державних службовців
11. Обчислення стажу роботи в органах державної служби.
12. Пенсійне забезпечення державних службовців. Особливості роботи на державній службі після досягнення пенсійного віку.
13. Припинення державно-службових відносин. Обговорення питань теми.
Розв'язування управлінських ситуацій.

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення даної теми слід розпочати із вивчення механізму вступу на державну службу, порядку присвоєння рангу та відповідно категорії державному службовцеві. Слухачі вивчають принципи класифікації посад державних службовців за категоріями та рангами, порядком віднесення посад до відповідних категорій, порядком присвоєння рангів. Слухачі повинні ознайомитися більш детально із методами заміщення посад, тобто із механізмом призначення на посаду, із порядком проведення конкурсу на заміщення вакантної посади, із механізмом просування по службі осіб, які зараховані до кадрового резерву на певну посаду, зі стажуванням. В зв'язку з цим слухачі повинні вивчити відповідні положення, що стосуються механізму формування

кадрового резерву, проведення конкурсу, стажування, проходження випробувального терміну, які пов'язані із функціональними аспектами проходження державної служби.

Далі необхідно перейти до вивчення питань матеріального забезпечення та соціального захисту державних службовців: оплати праці, умов виплати надбавок, механізму декларування доходів державними службовцями, пільг та соціальних гарантій, нарахування відпусток, страхування, пенсійного забезпечення та грошової допомоги, яка надається при цьому, порядку обчислення стажу роботи державного службовця. Вивчення теми завершується питанням припинення державної служби в зв'язку із звільненням або з відставкою.

Завдання

1. Визначити, чи має право на пенсійне забезпечення особа, яка має необхідний загальний стаж та стаж державної служби, але на момент звернення за призначенням пенсії не перебуває на державній службі.

2. Під час випробування при призначенні на посаду в державного службовця з'являється шанс якнайкраще проявити себе, а в керівника є час визначитися із тим, чи правильним було його рішення щодо призначення саме цієї особи на посаду. Тож немаловажними у даному випадку виступають механізми такого призначення та всі можливі наслідки.

Питання для дискусії:

- обмеження щодо встановлення випробування;
- терміни випробування;
- дія трудового законодавства в період випробування;
- наслідки випробування;
- нюанси випробування та оскарження.

3. Обґрунтувати основні складові елементи загальнонаціональної системи підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців.

4. Визначити, чи включено до стажу роботи, який дає право на отримання надбавки за вислугу років, період відпустки у зв'язку з доглядом за дитиною до досягнення нею віку трьох років. Чи є в цьому випадку якісь обмеження?

5. Обґрунтувати, на яких посадах і який період роботи в організаціях, передбачених статтею 118 КЗпП України, зараховують до стажу державної служби.

6. Визначити, чи зараховують до стажу роботи, який дає право на виплату надбавки за вислугу років, період навчання у вищих навчальних закладах.

7. Який розмір грошової надбавки отримуватиме державний службовець, якщо він:

- два роки відслужив у збройних силах, але до початку служби на державних посадах не працював ;

- пропрацював на посаді спеціаліста управління економіки обласної державної адміністрації чотири з половиною роки;

- був направлений даним державним органом на стажування за кордон на півроку.

Література: [2, 54-57]

Семінарські заняття № 8 **Управління державною службою**

1. Суть, завдання, принципи управління державною службою.

2. Інституційний механізм управління державною службою.

3. Основні методи управління державною службою.

4. Контроль у системі державної служби.

5. Особливості проведення функціональних обстежень у системі органів виконавчої влади.

6. Перспективи запровадження контролінгу у системі функціонування державної служби.

Обговорення питань теми.

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення теми слід розпочати із з'ясування необхідності управління державною службою, завдань, принципів, інструментів його реалізації. Далі необхідно ознайомитися з діяльністю інститутів, які забезпечують управління державною службою в першу чергу з діяльністю Головного управління державної служби та Координаційної ради державної служби при Президентові України. Далі необхідно перейти до вивчення методів організаційно-управлінської діяльності в системі державної служби: економічних, адміністративних, політичних, ідеологічних, соціально-психологічних. Особливу увагу рекомендується звернути на реалізацію адміністративних методів управління: адміністративне керівництво, організаційну координацію, організаційне планування, прогнозування, інспектування, інструктування.

Далі слухачі знайомляться детальніше із контрольною функцією управління в системі державної служби із основними його формами: негативною (яка має на меті застосування санкцій) та позитивною (яка має на меті стимулювання діяльності державних службовців). Після вивчення теми продовжують, акцентуючи увагу на механізмі проведення функціональних обстежень, які по суті виступають прогресивним інструментом реалізації контрольної функції управління в системі державної служби при цьому рекомендується використовувати розроблені Головдержслужбою методичні рекомендації до проведення функціонального обстеження. Завершення вивчення теми рекомендується питанням контролінгу, як однієї із найсучасніших функцій управління, яка успішно об'єднує в собі і аналітичну, і планову, і контрольну і стратегічну функції управління.

Завдання

1. Складіть алгоритм (перелік модулів) та план-графік функціонального обстеження апарату обласної чи районної державної адміністрації. З'ясуйте, проекти яких документів і

коли слід підготувати до початку функціонального обстеження, а також склад виконавців; порядок взаємодії робочої групи з підрозділами; перелік і порядок подачі документів, що мають бути надані робочій групі.

2. Складіть короткі анкети для отримання колективних та індивідуальних експертних оцінок повноти функцій посадових осіб і структурних підрозділів органу влади та їх відповідності реально виконуваній роботі, які можуть бути використані під час функціонального обстеження

Література: [2, 7, 17, 35, 36, 54, 58-61]

Семінарські заняття № 9

Ефективність державної служби

1. Суть ефекту та ефективності державної служби.
2. Критерії і моделі її оцінки.
3. Оцінка діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.
4. Оцінка професійної діяльності державного службовця.
5. Шляхи та технології підвищення професіоналізму управлінських кадрів і ефективності їх праці

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення даної теми слухачам необхідно розпочати із поняття ефективності державної служби, що співвідносить результат (ефект) діяльності з наміченими цілями. В цьому руслі рекомендується засвоїти три види ефективності: необхідну – відношення цілей до потреб, ідеалів і норм; результативну – відношення досягнутого результату до намічених цілей; витратну – відношення затрат до досягнутих результатів. При вивченні першого питання теми слід чітко розуміти різницю між ефектом та ефективністю державної служби, оскільки ефективність визначається сумою позитивно отриманих ефектів, а ефект можна трактувати з двох сторін: по-перше, як різницю між результатами і

затратами, які свідчать про позитивні результати управлінського процесу; по-друге, як здатність отриманих результатів задовольняти реальні потреби суспільства. З огляду на це необхідно знати суть виробничого, соціального та економічного ефектів.

Далі необхідно перейти до вивчення основних моделей оцінки ефективності функціонування державної служби: моделі “витрати-результат”, моделі Лайкерта; моделі соціального партнерства; суспільної моделі; моделі оптимальної концепції адміністративно-політичного управління. Вивчення теми необхідно продовжити, засвоєнням основних критеріїв оцінки ефективності функціонування державної служби, які включають: критерій відповідності напрямів та змісту результатам управлінської діяльності; дотримання правових та інших норм встановлених законодавством; реальність впливу управлінської діяльності на стан і розвиток управлінських об'єктів; глибина обліку в управлінських рішеннях комплексних потреб і інтересів населення; демократизацію діяльності; ступінь авторитетності рішень і дій управлінських структур; гуманність впливу державного апарату на зовнішнє середовище; правдивість управлінської інформації. Далі слухачам необхідно опрацювати питання напрямів та технологій підвищення професіоналізму управлінських кадрів, ефективності їх праці.

Завдання

1. Визначити критерії оцінювання ефективності функціонування державної служби.
2. Визначити сутність державної служби як суб'єкта економічних відносин.
3. Обґрунтувати кадрову політику як засіб підвищення ефективності державної служби.

Література: [2, 9, 7, 12, 54, 58]

Семінарські заняття № 10

Напрями розвитку державної служби

1. Напрями розвитку державної служби в контексті проведення адміністративної реформи в Україні.
  2. Удосконалення законодавчого та нормативного забезпечення розвитку державної служби.
  3. Стратегія реформування системи державної служби в Україні.
  4. Удосконалення статусу державного службовця.
  5. Напрями стимулювання та посилення мотивації до результативної та ефективної роботи державного службовця
- Обговорення питань теми

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення даної теми необхідно розпочати з характеристики основних напрямів розвитку державної служби з врахуванням основних положень Стратегії реформування системи державної служби в Україні (удосконалення класифікації посад державних службовців; оптимізації управління державною службою; удосконалення порядку прийняття на державну службу; удосконаленні адміністративної культури державних службовців; посилення мотивації до праці у державних службовців; професійне навчання державних службовців; наукове забезпечення реформування державної служби). Після цього слухачі опрацьовують відповідні Укази Президента України, щодо основних заходів щодо реалізації положень Стратегії реформування системи державної служби в Україні і дають оцінку їх реальному виконанню.

Завдання

1. Проаналізуйте сучасний стан розвитку державної служби.
2. На конкретному прикладі діяльності органу державної виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування проаналізуйте нормативно-правове забезпечення його

функціонування та внесіть пропозиції щодо його вдосконалення відповідно до завдань та етапів проведення адміністративної реформи.

Література: [6-9, 58, 63, 64]

Семінарські заняття № 10

Етика державного службовця.

1. Поняття та суть етики державного службовця.
  2. Моральні якості державних службовців в системі державно-службових відносин.
  3. Поняття іміджу в системі державної служби.
  4. Честь державного службовця та її роль в мотивації його поведінки.
  5. Особиста тектологія (самоменеджмент) як самоорганізація, саморегуляція, самовиховання.
- Обговорення питань теми.

Методичні вказівки до вивчення теми

При вивченні першого питання слухачі повинні засвоїти теоретичні (філософські), правові і практичні сторони етики державного службовця та моральні основи його поведінки. Для цього необхідно більш детально попрацювати над статтями 5, 10, 17 Закону України “Про державну службу”, ознайомитися із Кодексом поведінки державного службовця, порівняти його з етичними кодексами, які поширені в розвинутих країнах. Після цього необхідно дослідити етичні проблеми функціонування державної служби, проаналізувати сферу конфліктів, яка може виникати в процесі проходження державної служби.

Завершення вивчення теми рекомендується питанням особистої тектології або самоменеджменту як системи самовиховання, самоуправління, самоорганізації, самовдосконалення.

Завдання

1. Співробітнику міністерства доручили підготувати замовлення на передплатні видання (газети та журнали) для міністерства. Видавець одного журналу організовує безліч рекламних акцій для передплатників цього видання. В одній із таких рекламних акцій пропонується приз: проживання в нещодавно відкритому готелі зі спа-салонем протягом семи днів плюс відвідування спа-салону. Приз пропонують представнику міністерства, який організував передплату.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Чи можна стверджувати, що тут є конфлікт інтересів?

Як би Ви вчинили в цій ситуації виходячи з моделі прийняття етичних рішень?

2. Носіями іміджу та репутації виступають державний службовець (особа), орган публічної влади та послуга/діяльність, яку він надає/провадить. Використовуючи подану нижче таблицю, охарактеризуйте основні критерії, за допомогою яких формуються імідж та репутація кожного з цих носіїв.

Таблиця

	Державний службовець	Орган публічної влади	Послуга/діяльність
Імідж			
Репутація			

3. Здійсніть аналіз механізмів підтримки етики на державній службі України та зарубіжних країн (за вибором).

Література: [2, 65, 66]

Семінарське заняття № 12

Зарубіжний досвід організації державної служби і його адаптація до умов національної економіки

1. Особливості організації державної служби в зарубіжних країнах: шляхи модернізації і підняття ефективності.

2. Кадри в системі державної служби.

3. Теорія і практика державної служби у Франції, Німеччині, Великобританії, США, Китаї.

4. Проблеми адаптації зарубіжного досвіду державної служби в умовах України.

Обговорення питань теми.

Методичні вказівки до вивчення теми

При вивченні першого питання слід зрозуміти суть двох підходів, що ставляться до організації державної служби в зарубіжних країнах: централізованого і децентралізованого. Далі необхідно вивчити методи вступу на державну службу: шляхом спеціального іспиту або шляхом порівняння документів про рівень кваліфікації. При вивченні другого питання рекомендується засвоїти зміст кар'єрної та посадової систем кадрового забезпечення, що використовуються в зарубіжній практиці. Також слухачам необхідно знати про основні напрями модернізації державної служби: по системі контрактного менеджменту, вільної комуни, розподілу влади.

Після цього слухачі можуть в реферативному порядку підготувати виступи, щодо особливостей реалізації державної служби в розвинутих країнах світу. При висвітленні даного питання необхідно звертати увагу на інституційний механізм державної служби, зміст, який вкладається в поняття державного службовця, класифікацію посад державних службовців, механізми проходження державної служби, особливості реалізації основних функцій державною службою. Слухачам необхідно знати традиції державної бюрократії та її історичну еволюцію у Франції, Німеччині.

Розуміти принципи Англо-Саксонської моделі державної служби, її політологічні і соціологічні аспекти. Проходження державної служби у країнах Азії, Центральної та Східної Європи.

Завершення вивчення теми рекомендується питанням можливих шляхів впровадження зарубіжного досвіду у практику державної служби в Україні.

Завдання

1. Зміцнення правового статусу і нормування поведінки державних службовців за кордоном.

2. Відкритість спеціалізованої системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців у країнах англо-саксонської правової системи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України, Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.96.-К.: Преса України, 1997.-80с.
2. Закон України “Про державну службу” від 16.12.93// Голос України.- 1994.-5 січня.
3. Закон України “Про боротьбу з корупцією” //Відомості Верховної Ради.- 1995.-№ 34.-ст..266. 11
4. Збірник нормативні актів щодо врегулювання питань проходження державної служби в Україні –Харьків “Одисей”, 1999.-352с.
5. Государственная служба: теория и организация. Курс лекций / Под общ. Ред. Охотского Е.В.-Ростов н/Д: Феникс, 1998.-640с.
6. Державна служба в Україні // Бюлетень законодавства та юридичної практики в Україні.- 2002.-№ 1.-352с.
7. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Монографія/ кол. авт., Під заг.ред. Оболенського О.Ю.- Хмельницький: “Поділля”, 1999.-540с.
8. Дубенко С.Д. Державна служба і державні службовці в Україні.-К.: “Видавничий дім”, 1999.-242с.
9. Ларченко Л.Д. Адміністративна реформа в Україні // Фінанси України.- 1998.-№ 10.-С.125-127.
10. Організація державної служби. Навчально-методичний посібник під ред.Білої Р.Л.-Одеса, “Юридична література”, 2000-72с.
11. Професіоналізм в системі державної служби / Игнатов В.Г. и др. –Ростов – на – Дону, 1997.-252с.
12. Рач В.А. Управлінські аспекти державної служби. – Луганськ: Видавництво СНУ, 2000, 156с.
13. Постанова КМУ від 13 червня 2000 року № 950 про “Порядок проведення службового розслідування стосовно державних службовців”.
14. Кримінальний кодекс України, прийнятий сьомою сесією Верховної Ради України від 5 квітня 2001 року.

15. Порядок проведення службового розслідування. Постанова КМУ від 4 березня 1995 року № 160.

16. Правила поведінки державного службовця. Затверджено наказом Голодержслужби України від 23 жовтня 2000 року № 58.

17. Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців (Випуск 76). Затверджений Наказом Головного управління державної служби України від 1 вересня 1999 року № 65.

18. Про деякі приписи законодавства про відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями державних і громадських організацій. Інформаційний лист Вищого арбітражного суду України від 29 грудня 2000 року № 01- 8/795.

19. Загальне положення про центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1996 року №224 .

20. Заходи щодо підвищення кваліфікації державних службовців органів державної виконавчої влади. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 липня 1995 року №560

21. Основні напрями реформування Української Академії державного управління при Президенті України. Затверджено Указом Президента України від 21 вересня 2001 року № 850/2001 .

22. Про затвердження Порядку ведення особових справ державних службовців в органах виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 1998 року № 731 .

23. Порядок ведення особових справ державних службовців в органах виконавчої влади. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 1998 року №731

24. Методичні рекомендації щодо застосування Порядку ведення особових справ державних службовців в органах виконавчої влади. Затверджено наказом Начальника Головдержслужби від 5 липня 1998 року № 24.

25. Порядок призначення на посади та звільнення з посад керівників управлінь, відділів, інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 1999 року № 1374.

26. Про обов'язкову спеціальну перевірку відомостей, що подають кандидати на зайняття посад державних службовців. Указ Президента України від 19 листопада 2001 року № 1098/2001.

27. Порядок проведення обов'язкової спеціальної перевірки відомостей, що подають кандидати на зайняття посад державних службовців. Затверджено Указом Президента України від 19 листопада 2001 року № 1098.

28. Порядок розгляду питань, пов'язаних з призначенням на посади та звільненням з посад керівників, заступників керівників центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих державних адміністрацій. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 1998 року № 732.

29. Програма кадрового забезпечення державної служби. Затверджено Указом Президента України від 10 листопада 1995 року № 1035/95.

30. Програма робота з керівниками державних підприємств, установ і організацій. Затверджено Указом Президента України від 10 листопада 1995 року № 1035/95.

31. Про деякі питання застосування статей 4, 15 і 27 Закону України «Про державну службу». Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 року № 423.

32. Про застосування статті 13 Закону України «Про державну службу». Постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 1995 року № 641.

33. Положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 1995 року №782 .

34. Про застосування статей 4 та 15 Закону України «Про державну службу» щодо порядку прийняття па посади державних службовців. Роз'яснення Головного управління державної служби України від 1 жовтня 1999 р.

35. Положення про формування кадрового резерву для державної служби. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2001 року № 199 .

36. Про прийняття на державну службу: огляд нормативних документів. Роз'яснення Головного управління державної служби при Кабінеті Міністрів України від 1 березня 1998 року № 10/2631.

37. Комплексна програма підготовки державних службовців. Затверджено Указом Президента України від 9 листопада 2000 року № 1212/2000.

38. Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. Указ Президента України від 30 травня 1995 року № 398/95.

39. Питання Української Академії державного управління при Президентові України. Указ Президента України від 21 вересня 2001 року № 850/2001.

40. Положення про Українську Академію державного управління при Президентові України. Затверджено Указом Президента України від 21 вересня 2001 року № 850/2001.

41. Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1997 року № 167 .

42. Положення про єдиний порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ і організацій. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1997 року № 167.

43. Про заходи щодо підвищення кваліфікації державних службовців органів державної виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 липня 1995 року № 560.

44. Положення про проведення атестації державних службовців. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2000 року № 1922.

45. Методичні рекомендації щодо застосування Положення про проведення атестації державних службовців. Затверджено наказом Голодержслужби від 2 березня 2001 року № 16. .

46. Перелік вищих навчальних закладів з підготовки та перепідготовки фахівців органів державної виконавчої влади та ринкової економіки. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 липня 1995 року № 560 .

47. Про вдосконалення підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 квітня 1998 року № 499 .

48. Про укладення угод про навчання, підвищення кваліфікації та стажування за кордоном державних службовців. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1995 року №83-р .

49. Про підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації державних службовців і керівників органів і установ охорони здоров'я. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 7 липня 1995 року № 128 .

50. Наукова програма дослідження розвитку державної служби та вдосконалення кадрового забезпечення державного управління. Затверджено постановою КМУ від 8 серпня 2001 року № 953.

51. Типове положення про кадрову службу органу виконавчої влади. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 серпня 1996 року №912 .

52. Типовий порядок формування кадрового резерву в органах місцевого самоврядування. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2001 року № 1386.

53. Воронько О.А. Керівні кадри: державна політика та система управління: Навч. посібник.-К.: Вид-цтво УАДУ, 2000.-156с.

54. Дубенко С.Д. Державна служба і державні службовці в Україні - К.: "Видавничий дім", 1999.-242с.-С.82-92.

55. Храмов В.О., Бовтрук А.П. Основи управління персоналом. Навчально-методичний посібник.-К.: Вид-цтво МАУП, 2001.-112с. 21

56. Порядок обчислення стажу державної служби. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 травня 1994 року №283.

57. Про порядок стажування у державних органах. Постанова КМУ від 1.12.94 № 804.

58. Про підвищення ефективності системи державної служби. Указ Президента України від 11 лютого 2000 року № 208/2000.

59. Положення про Головне управління державної служби України. Затверджено Указом Президента України від 2 жовтня 1999 року № 1272/99 .

60. Про систему центральних органів виконавчої влади. Указ Президента України від 15 грудня 1999 року, № 1572/99.

61. Методичні рекомендації з проведення функціонального обстеження апаратів місцевих державних адміністрацій та їх структурних підрозділів. Ухвалено рішенням колегії Голодержслужби України від 6.07.2000 року, протокол № 6.-7с.

63. Адміністративна реформа в Україні // Український правовий часопис, Випуск 4, 1999 р.-107с.

64. Стратегія реформування державної служби в Україні. Затверджена Указом Президента України від 14 квітня 2000 року № 599/2000.

65. Кодекс державного службовця. Затверджений Міністерством юстиції України 7 листопада 2000 року № 783/5004.

66. Колтун В. Етичні виміри державної служби. Методологічний аналіз.//Вісник Академії державного управління при Президентові України, 2001.-№ 3.- С.310-315.

Навчальне видання

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
Методичні вказівки
для самостійного вивчення дисципліни

Упорядник:
САГАЧКО Юлія Миколаївна

Формат 60x84/16 Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.
Ум. рук. арк. 2,68
Тираж 50 пр.

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка
61002, м. Харків вул. Алчевських, 44